

**ВИКОРИСТАННЯ ПОДКАСТІВ У ВИКЛАДАННІ КУРСУ "BUSINESS ENGLISH"
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

У статті розглядаються функції та особливості застосування подкастів у процесі навчання ділової англійської мови студентів гуманітарних спеціальностей. Окреслюються мета та завдання курсу, розкривається дидактичний потенціал технології подкасту, надаються методичні рекомендації щодо впровадження подкастів у навчальний процес та посилання на інтернет-ресурси, які можуть бути використані викладачами англійської мови.

Постановка проблеми. У зв'язку із стрімкими економічними перетвореннями в нашій країні спостерігається тенденція виходу вітчизняних установ і компаній на міжнародний ринок у різних сферах діяльності. Це суттєво посилює вимоги до рівня володіння спеціалістами англійською діловою мовою у різних сферах ділової активності. У такому контексті постає необхідність перегляду стандартів щодо змісту навчання іноземним мовам у вітчизняних вищих навчальних закладах з метою підвищити рівень володіння основами ділового спілкування і загальну професійну компетентність випускників вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень. Проблема оптимізації процесу викладання ділової англійської мови є актуальною у дослідженнях вітчизняних науковців. Зокрема, методика навчання студентів старших курсів вищого технічного наукового закладу усного ділового діалогічного спілкування англійською мовою є предметом дослідження Д. В. Бубнової, у працях І. А. Федорової надано рекомендації щодо організації навчального процесу, спрямованого на оволодіння вміннями висловлюватися в монологічній формі на заняттях із ділової англійської мови в неформальних вищих навчальних закладах.

Результат аналізу науково-методичних праць засвідчив посилення уваги дослідників до питань використання дидактичних можливостей Інтернет-ресурсів у навчанні іноземних мов (Є. С. Полат, І. В. Самойлокевич, О. Б. Ярова та ін.). У працях цих дослідників вказується, що впровадження інтернет-технологій дозволяє ефективно вирішити такі проблеми як посилення ролі самостійної роботи студентів, зміна педагогічних методик, упровадження активних методів та сучасних інформаційних технологій. Звідси, вивчення дидактичного потенціалу та розробка методики застосування таких Інтернет-ресурсів, як блог (blog), вікі (wiki), подкаст (podcast), вебквест (webquest), чат (chat) та електронна пошта (e-mail) у викладанні ділової англійської мови є перспективним.

Метою нашої статті є проаналізувати функції та особливості використання подкастів у процесі навчання студентів неекономічних спеціальностей основам англійської ділової мови.

Виклад основного матеріалу. Поняття "Business English" та "ділова англійська мова" розглядаються в нашому дослідженні як синонімічні та пов'язуються із використанням мови для професійного спілкування. Аналіз розмовних тем, які пропонуються у підручниках та навчальних посібниках, засвідчив, що такі теми як розмова по телефону, листування, переговори, працевлаштування тощо можуть розроблятися для навчання професійно спрямованої англійської мови студентів різних спеціальностей: економістів, програмістів, біологів, психологів тощо.

У рамках курсу "Ділова англійська мова" для студентів гуманітарних факультетів здійснюється, насамперед, формування їхніх комунікативних компетентностей (мовної, мовленнєвої, соціокультурної). Це є необхідним елементом підготовки майбутніх фахівців для здійснення комунікативно прийняттого спілкування англійською з діловими партнерами, надання комунікативної допомоги іншим у повсякденній, адміністративній сферах, під час працевлаштування, організації бізнесу.

З іншого боку, мова ділового спілкування розглядається дослідниками як складова стратегії бізнесу, вона має характерні для цієї сфери термінологію і особливості [5]. Звідси, комплексною метою курсу є формування у студентів комунікативної, лінгвістичної та соціокультурної компетенції, що є основою уміння ефективно і гнучко використовувати ділову англійську мову в різноманітних ситуаціях. Окреслена мета конкретизується в наступних завданнях:

- розвивати навички розуміння англомовного тексту;
- сформувати вміння комбінувати вже відомі слова у фрази та вирази, які є основою мови бізнесу (презентації, зустрічі, переговори, телефонування тощо);
- сформувати здатність сприймати англомовний текст на слух (аудіювання);
- розвивати вміння застосовувати вивчений матеріал у монологічному та діалогічному підготовленому та непідготовленому мовленні (усному або письмовому).

Ці завдання реалізуються в навчальному процесі шляхом використання аутентичних текстів, які містять інформацію щодо економічного міжнародного стану, впровадження різних видів мовної діяльності, таких як зворотній переклад, переказ, бесіда, усна розповідь. Для розвитку писемного ділового мовлення застосовуються такі форми і методи роботи як написання різних видів ділових паперів, переклад ділових листів, реферування та анотування наукових статей.

Не відкидаючи ефективності цих традиційних форм та методів навчання ми наголошуємо, що застосування подкастів у викладанні ділової англійської мови не реалізується повною мірою.

Подкаст (від англ. iPod (один з найбільш популярних портативних MP3 програвачів) та broadcast) – це цифровий аудіофайл (звичайно у форматі MP3), розміщений у мережі Інтернет і вільний для користувачів, які мають можливість прослуховувати його за допомогою портативного програвача MP3, персонального комп'ютера, мобільного телефону тощо [3].

Як альтернатива прослуховуванню радіо передач, подкаст стає популярним ресурсом інформації, оскільки, на відміну від радіо, його можна прослуховувати у зручний час, декілька разів, виконуючи інші справи, обирати те, що цікавить найбільше. Технологія подкастингу дозволяє користувачам завантажувати подкасти за допомогою спеціальних програм (iTunes, iPodder) автоматично, коли нові подкасти публікуються на сайтах. Як засіб масової інформації подкастинг займає нішу між радіо та телебаченням, яке у свій час домінувало над усіма іншими ЗМІ. Подкастинг поєднує в собі різні літературні стилі (театральна постановка, розповідь, інтерв'ю тощо) та тематику (мистецтво, політика, бізнес тощо).

Подкасти, які використовуються у процесі навчання англійської мови, можуть бути аутентичними (не створеними спеціально для лінгвістичних цілей) та спеціальними (створені вчителями або самими студентами). І ті, й інші використовуються як засіб, який впливає на формування та розвиток усіх видів мовної та мовленнєвої діяльності: читання, письмо, аудіювання та говоріння.

З точки зору студента подкаст є матеріалом для аудіювання, який вони можуть отримувати від вчителя у якості домашнього завдання з теми з метою закріпити матеріал уроку або "підготувати вухо" для сприйняття мовного матеріалу на наступному занятті. Студент може самостійно знаходити та завантажувати подкасти із запропонованих учителем ресурсів (<http://www.businessenglishpod.com/category/esl-podcast/>, www.breakingnewsenglish.com та інші).

З точки зору викладача подкасти можна використовувати як додатковий матеріал для обговорення теми заняття, закріплення лексико-граматичного матеріалу. На освітніх порталах подкасти забезпечуються транскриптами з добром письмових вправ до них, таким чином охоплюючи читання і письмо. Учитель може навчити студентів і навчатися разом з ними створювати власні подкасти, поширювати їх Інтернетом, таким чином інтенсифікуючи процес вивчення мови.

У контексті викладання англійської мови дидактичний потенціал подкастів полягає не лише в тому, що його можна використовувати як додатковий матеріал для аудіювання, а й у тому, що застосування подкастів виконує й інші важливі дидактичні функції.

Так, у навчанні ділової англійської мови подкастинг виконує такі функції:

1) когнітивна – полягає у формуванні економічного світогляду й економічної культури студентів, розуміння сутності сучасних економічних явищ. Це стосується, насамперед, аутентичних подкастів, які орієнтовані на студентів із сформованими на високому рівні мовними та мовленнєвими навичками;

2) розвивальна – спрямована на розвиток мовної та мисленнєвої діяльності, формування економічного стилю мислення, здатності оперувати необхідними економічними поняттями і судженнями;

3) мотивуюча – означає формування у студентів позитивного ставлення до оволодіння мовою, культурою ділового спілкування. Пропоненти освітнього подкастингу [2] стверджують, що встановлювати контакт із студентами технологією, яка їм найбільш подобається (MP3 програвач), є ефективним засобом залучення їх до процесу навчання;

4) освітня – спрямована на розвиток у студентів здатності до самооцінки та самовдосконалення, що стає передумовою їх подальшого професійного розвитку. Ця функція реалізується завдяки тому, що аутентичні подкасти містять додаткову пізнавальну інформацію щодо культури, історії, традицій англомовного світу;

5) професійна – полягає у формуванні у студентів професійної компетенції шляхом ознайомлення їх з інформаційними технологіями, способами застосування їх у навчальній та професійній діяльності. Адже у процесі створення власного подкасту студенти працюють творчо, у групах, з різним програмним забезпеченням, що сприяє формуванню їхніх комунікативних, когнітивних, технологічних умінь;

6) виховна – означає розвиток і формування у студентів самосвідомості, ціннісних орієнтацій, уяви, навичок міжособистісного спілкування, необхідні для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами.

Розглядаючи проблему застосування подкастів у навчанні студентів ділової англійської мови, необхідно зазначити, що існує два основні типи роботи:

- студенти як споживачі: викладач як інструктор створює або знаходить матеріал для студентів та обирає різні форми та методи роботи з подкастами;
- студенти як продуценти: викладач заохочує студентів до створення власних подкастів для інших слухачів.

У нашій роботі ми зупиняємося детальніше на першому типі роботи з метою надати рекомендації щодо особливостей застосування викладачем подкастів на заняттях. Практика засвідчує необхідність дотримання наступних кроків:

1) Визначення мети. Використання подкасту на занятті має підпорядковуватися певній навчальній, виховній та розвивальній меті. Подкаст може застосовуватися з метою закріплення вивченого лексико-граматичного матеріалу, контролю знань, упровадження нової лексики, заохочення дискусії з метою актуалізації лексико-граматичного матеріалу тощо.

Наприклад, з метою підготовки студентів до сприйняття нового матеріалу, застосування подкасту (на початку заняття або як попереднє домашнє завдання) підвищує інтерес та зацікавлення студентів, посилюючи пізнавальну мотивацію. Застосування подкастів з метою подальшого опрацювання щойно вивченого матеріалу надає викладачу можливість пояснити мовні нюанси та складнощі, лінгвокраїнознавчі особливості, термінологію. У такому випадку після прослуховування подкасту студентам пропонуються такі традиційні види завдань:

- translate these words and phrases from Ukrainian into English (or from English into Ukrainian);
- match the words with their definitions;
- find the best ending for the phrases from the podcast;
- explain it (thing, process or phenomenon) in English in your own words;
- answer the questions;
- ask your questions.

2) Визначення змісту. Обґрунтування мети обумовлює визначення змісту подкасту. У будь-якому випадку вважаємо недоцільним використання подкасту з насиченим змістом, коли він переобтяжений фактами та цифрами.

З огляду на специфіку курсу, вважаємо, що матеріал з багатьма деталями та складними концепціями найбільш доцільно презентувати шляхом читання та перекладу текстів. Необхідно зауважити, що іноді студенти прослуховують подкасти, виконуючи інші справи (прогулянка, поїздка у транспорті, заняття спортом тощо) і не мають можливості конспектувати.

Знайти короткі, змістовно насичені подкасти викладачі курсу ділової англійської мови та студенти можуть за такими посиланнями: <http://freelanguage.org/feeds/english/business-english-pod-podcast>, <http://www.bbc.co.uk/podcasts/series>, <http://www.businessenglishpod.com/category/esl-podcast/>, www.breakingnewsenglish.com та ін. Такі подкасти як *Analysing documents*, *Beating stress*, *Business and Ethics*, *Change Management*, *Chaos Theory*, *Emotional Intelligence* можуть стати гармонійним доповненням до вивчення тем *Jobs*, *People and Organization*, *Business Culture*, *Personal Skills* тощо.

З досвіду роботи можемо констатувати, що найбільш ефективними є подкасти, які окреслюють конкретну проблему або виклик та розповідають про те, яким чином останні вирішуються та долаються. Наприклад, на сайті www.britishcouncil.org/professionals.htm можна знайти безліч матеріалу до тем *Business across cultures*, *Entrepreneurs*, *Brand awareness*, *Innovation*, *Prices and Commodities*, *Public Relations* та ін.

Багато з цих подкастів записано у формі інтерв'ю ("господар" запрошує експерта з певної проблеми, ставить запитання до нього, намагаючись розібратися в ситуаціях, явищах, концепціях, термінології тощо); монологів (презентація кейсів); діалогів (опоненти з протилежними точками зору, підходами тощо). Такий формат наближує вивчення мови до реального життя, мотивує студентів, надає їм нову інформацію та широке поле для мовної та мовленнєвої діяльності.

3) Інтеграція. Ключовим моментом на цьому етапі є гармонійна інтеграція подкасту в хід заняття, його зміст, види та форми навчальної діяльності. Досвід переконує, що не доцільно пропонувати студентам прослуховування подкасту в якості домашнього завдання як додаткову вправу за вибором. Студенти, які не виконали цього завдання, не зможуть пристосуватися до ходу заняття та засвоїти матеріал у повному обсязі.

Викладач має продумати завдання, види діяльності та створити дидактичний матеріал для роботи з подкастом, без чого втрачається ефективність його застосування. Прикладом таких завдань можуть бути вправи на розуміння (тестові запитання, заповнення пропущених слів, хибні твердження, переклад окремих фраз із подкасту з англійської на рідну мову або навпаки тощо); фонетичні вправи (тренування правильної вимови, парні слова, знаходження зайвого слова тощо); тренувальні вправи (переказ, відповіді на запитання, рольові ігри); творчі вправи (опис, створення власного подкасту за темою).

Подкаст може стати поштовхом до виконання творчої або проектної роботи. Наприклад, під час роботи з подкастом *She is the Boss* (тема *Gender Gap in Business*) студенти наштовхнулися на термін "glass ceiling", який означає штучно створені бар'єри (пов'язані із системою організацій, упередженими ставленнями тощо), які не дають можливості жінкам досягти керівних посад та кар'єрного росту. Зацікавлення студентів етимологією слова, його вживаністю в публіцистичних статтях та новинах стало основою для проектної роботи, метою якої було створити мультимедійну презентацію з використанням автентичних джерел. У процесі дослідження студенти "відкрили" для себе існування такого терміну як "sticky floor", яке пояснює причини, чому чоловіки отримують більшу зарплатню, ніж жінки, які обіймають еквівалентні посади.

Такі види роботи з подкастом сприяють не лише розвитку мовної компетентності студентів, але й посилюють мотивацію, пізнавальний інтерес, формують критичне мислення та творчі здібності.

Висновки. Інформаційні технології, без сумніву, впливають на та трансформують вивчення та викладання англійської мови, фундаментально змінюючи засіб, за допомогою якого подається та засвоюється навчальний матеріал. Конструювання робочого плану з будь-якої дисципліни сьогодні означає врахування навчальних потреб студентів, соціального контексту, сучасних тенденцій в освіті. Подкастинг як одна з перспективних веб-технологій розглядається нами і як необхідність, і як можливість. Перспективними є подальші дослідження подкастингу як ефективного засобу формування творчих, комунікативних, особистісних та професійних умінь сучасних студентів вищих навчальних закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Guthrie R., Soe I. Teaching tip: educational podcasting // Journal of Informatics Education Research. – 2007. – Spring/Summer. – Volume 9. - № 1. – P. 181 – 195.
2. King Kathleen P., Gura Mark Podcasting for teachers. – Library of Congress. – 2009. – 290 p.
3. Podcasting for ELT [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teachingenglish.org.uk/think/articles/podcasting-elt>
4. Бубнова Д. В. Методика навчання ділового спілкування англійською мовою студентів старших курсів вищих технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Севастопольський національний ун-т ядерної енергії та промисловості. – Севастополь, 2007 – 236 с.
5. Максютин К. Ю. Обучение ведению деловой переписки студентов неязыковых вузов по направлению "Экономика" с использованием гипермедийного учебного пособия: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – Тамбов, 2001. – 178 с.
6. Федорова І. А. Методичні рекомендації щодо навчання ділового англійського монологічного мовлення // Вісник ХНУ. – 2009. – № 15. – С. 141-149.

Матеріал надійшов до редакції 29.06. 2010 р.

Шиян Т. В. Использование подкастов в процессе преподавания курса "Business English" для студентов гуманитарных специальностей.

В статье рассматриваются функции и особенности применения подкастов в процессе обучения деловому английскому языку студентов гуманитарных специальностей. Описываются цель и задания курса, раскрывается дидактический потенциал технологии подкаста, предоставляются методические рекомендации относительно внедрения подкастов в учебный процесс и ссылки на интернет-ресурсы, которые могут быть использованы преподавателями английского языка.

Shyyan T. V. The Use of Podcasts in Teaching Business English to Students of Humanities.

The article focuses on functions and peculiarities of podcasts integration into the process of Business English acquisition by students of Humanities. The purpose and tasks of the course are characterized, the educational potential of podcasting is revealed, methodical recommendations as for integration of podcasting into the learning process are given together with the links to internet resources to use for English teachers.